

Spiritum sanctum ; nec se illis ostendit post resurrectionem, sed solis fidelibus Discipulis suis, ne quasi insultare se occidentibus voluisse videretur. Plus enim erat, amicos docere humilitatem, quam inimicis exprobrare veritatem. Resurrexit : plus fecit quam illi exigebant, non credendo, sed insultando et dicendo : « Si Filius Dei est, descendat » de cruce¹. » Et qui de ligno descendere noluit, de sepulcro surrexit. Ascendit in cœlum, misit inde Spiritum sanctum : implevit Discipulos, correxit timentes, fecit fidentes. Petri trepidatio in fortitudinem prædicatoris repente conversa est. Unde hoc homini ? Quære Petrum præsumptem, invenis Petrum negantem : quære Deum adjuvantem, Petrum invenis prædicantem. Ad horam trepidavit infirmitas, ut præsumptio vinceretur, non ut pietas deleretur. Implet ille Spiritu suo, et facit prædicatorem fortissimum, cui præsumpti prædixerat : « Ter me » negabis². » Præsumpserat enim ille de viribus suis, non de Dei dono, sed de libero arbitrio. Dixerat enim : « Te » cum ero usque ad mortem. » Dixerat in abundantia sua : « Non movebor in æternum³. » Sed qui in voluntate sua præstiterat decori ejus virtutem, avertit faciem suam, et factus est conturbatus. « Avertit, inquit, Dominus, faciem suam : » ostendit Petro Petrum ; sed postea respexit, et Petrum firmavit in petra. Imitemur ergo, fratres mei, quantum possumus, in Domino passionis exemplum. Implere poterimus, si ab illo poscamus adjumentum, non præveniando, sicut Petrus præsumens ; sed sequendo et orando, sicut Petrus proficiens. Quando enim Petrus negavit, quid Evangelista dicit, attendite : « Et respexit eum Dominus, et recordatus est Petrus⁴. » Quid est, respexit eum ? » Non enim Dominus in facie corporali

¹ Matth. xxvii, 40. — ² Id. xxvi, 34. — ³ Psal. xxix, 7, etc. — ⁴ Luc. xxii, 61.

eum tanquam commemorando respexit. Non sic est : Evangelium legite. Dominus in interioribus domus judicabatur, Petrus in atrio tentabatur. Ergo « Respexit eum » Dominus, » non corpore, sed majestate ; non oculorum carnis intuitu, sed misericordia altissima. Ille quia averterat faciem suam, respexit eum, et factus est liberatus. Ergo præsumptor periisset, nisi Redemptor respexisset. Et ecce lacrymis suis ablatus, correptus et ereptus prædicat Petrus. Prædicat qui negaverat : credunt qui erraverant. Valet in phreneticis medicina illa sanguinis Domini. Bibunt credentes quod fuderunt sævientes. Sed multum est ad me, inquit, imitari Dominum. Ex gratia Domini imitare conservum, imitare Stephanum, imitare Marianum et Jacobum. Homines erant ; conservi erant ; sicut tu nati, sed ab illo qui non sic natus est, coronati.

SERMO CCLXXXV¹.

In die Natali Martyrum Casti et Æmilii¹.

I. SANCTORUM Martyrum non magna solum, sed etiam pia virtus, (Ipsa est enim utilis virtus, imo ipsa est vera et sola dicenda virtus, quæ non militat typho, sed Deo.) admonet nos Charitati Vestræ loqui, eamque admonere, ita solemnia Martyrum celebrare, ut vestigia Martyrum sequendo delectet imitari. Non enim et ipsi quod fortes

¹ Alias 4 inter editos ex majoris Carthusiæ MSS. — ² Martyrum vero istorum natalitia in Martyrologiis et in Carthaginensi Calendario consignata sunt XI Kalendas Junii.

extiterunt, de suo habuerunt. Non usque ad illos fons ille manavit. Qui dedit ipsis potens est dare et nobis; quoniam unum pretium datum est pro omnibus nobis.

II. Illud ergo præcipue commonendi estis, quod assidue commoneri, et semper cogitare debetis, quod Martyrem Dei non facit poena, sed causa. Justitia enim nostra, non cruciatibus, delectatur Deus: nec quæritur in omnipotentis veracisque iudicio, quid quisque patiat, sed quare patiat. Ut enim cruce Dominica nos signemus, non fecit hoc Domini poena, sed causa. Nam si poena hoc fecisset, hoc et latronum similis poena valisset. Unus locus erat trium crucifixorum, in medio Dominus, qui « Inter iniquos deputatus est ¹. » Duos latrones hinc atque inde posuerunt: sed causam similem non habuerunt. Lateribus pendentis adjungebantur, sed longe separabantur. Illos facinora sua, illum crucifixerunt nostra. Verumtamen etiam in uno ipsorum satis apparuit, quantum valeret, non cruciatus pendentis, sed pietas confitentis. Acquisivit latro in dolore, quod Petrus perdiderat in timore: scelus admisit, crucem ascendit: causam mutavit, paradysum comparavit. Meruit omnino causam mutare, qui non contempsit in Christo similitudinem poenæ. Judæi contempserunt miracula facientem, ille credidit in pendentem. Consortem crucis Dominum agnovit, et regno cœlorum credendo vim fecit. Tunc in Christum latro credidit, quando fides apostolica trepidavit. Merito audire meruit: « Hodie » mecum eris in paradiso ². » Hoc quidem sibi ipse non promiserat: magnæ quidem se misericordiæ commendabat, sed et sua merita cogitabat. « Domine, inquit, » memento mei, dum veneris in regnum tuum. » Quousque veniret Dominus in regnum suum, in poenis se futurum sperabat, et saltem in ejus adventu misericordiam

¹ Isai. lxi, 22. — ² Luc. xxiii, 43.

in se fieri flagitabat. Proinde se latro, sua merita cogitans, differebat: sed Dominus latroni, quod desperaverat, offerebat; tanquam diceret: Tu petis ut meminerim tui, dum venero in regnum meum, « Amen, amen dico tibi: » Hodie mecum eris in paradiso. » Agnosce cui te commendas; quem credis venturum, antequam veniam, ubique sum. Ideo quamvis in inferna descensurus, habeo te hodie in paradiso; non alteri commendatum, sed mecum. Ad homines enim mortales et ad ipsos mortuos descendit humilitas mea, de paradiso autem nunquam discedit divinitas mea. Ita factæ sunt tres cruces, tres causæ. Unus latronum Christo insultabat, alter sua mala confessus Christi se misericordiæ commendabat. Crux Christi in medio non fuit supplicium, sed tribunal: decruce quippe insultantem damnavit, credentem liberavit. Timete, insultantes; gaudete, credentes: hoc faciet in claritate, quod fecit in humilitate.

III. Munera divina de profundo Dei iudicio veniunt: mirari ea possumus, investigare non possumus: « Quis » enim cognovit sensum Domini? Et quam inscrutabilia » sunt iudicia ejus, et investigabiles viæ ejus ¹! » Sequens per omnia vestigia Christi Petrus conturbatur, et negat: respicitur, et plorat, fletus tergit, quod timor infecerat. Non fuit illa Petri desertio, sed eruditio. Amare quippe Dominum interrogatus in corde suo præsumperat se pro eo etiam moriturum. Viribus suis hoc tribuerat: nisi paulisper a regente desereretur, non sibi demonstraretur. Ausus est dicere: « Animam meam pro te ponam. » Animam suam pro Christo præsumptor se positurum esse jactabat, pro quo nondum posuerat Liberator. Denique cum timore turbatur, sicut Dominus prædixerat, ter negat eum, pro quo se promiserat moriturum. Sicut scriptum

¹ Rom. xi, 33, 34.

est : « Respexit illum Dominus. » At ille, « Amare flevit¹. » Amara erat recordatio negationis, ut dulcis esset gratia redemptionis. Nisi desertus, non negaret; nisi respectus, non fleret. Odit Deus præsumptores de viribus suis, et tu morem istum in eis, quos diligit, tanquam medicus secat. Secando quidem infert dolorem : sed firmat postea sanitatem. Itaque resurgens Dominus commendat Petro oves suas illi negatori; sed negatori, quia præsumptori; postea pastori, quia amatori. Nam quare ter interrogat amantem, nisi ut compungat ter negantem? Proinde perfecit postea Petrus gratia Dei, quod primo non potuit fiducia sui. Nam posteaquam illi oves, non Petri, sed suas commendavit, ut non pasceret sibi, sed Domino, annuntiavit ei passionem futuram, quam primo perdidit; quoniam præpropere festinabat. « Cum senior, inquit, factus fueris, alter te cinget, et feret quo tu non vis. Hoc autem dixit, significans qua morte glorificaturus erat Dominum². » Factum est, pervenit Petrus ad passionem, qui lacrymis diluerat negationem. Quod ei promiserat Salvator, non potuit auferre tentator.

IV. Tale aliquid factum esse arbitror etiam in his martyribus sanctis Casto et Æmilio, quorum diem hodie celebramus. Fortasse et ipsi de suis viribus antea præsumperunt, et ideo defecerunt. Ostendit eis qui essent ipsi, qui ipse. Repressit præsumentes, et vocavit credentes; adjuvit pugnantes, coronavit vincentes. Denique jam de illis gaudebat inimicus in prima congressione, quando cesserunt doloribus, in suis eos partibus computabat; jam exultabat, jam suos habebat; sed quantum eis concessum est, Domino miserante; alii Martyres diabolum vicerunt tentantem; isti etiam triumphantem. Itaque, fratres mei, meminerimus quorum celebritatem hodie celebramus; nec

¹ Luc. xxii, 61. — ² Joan. xxi, 18, 19.

velimus imitari quod victi sunt, sed potius quod vicerunt. Ideo magnorum casus non latuerunt, ut timeant qui de se præsumperunt. Ubique nobis humilitas magistri boni diligentissime commendatur. Quandoquidem et salus nostra in Christo, humilitas Christi est. Nulla enim nostra salus esset, nisi Christus humilis pro nobis fieri dignatus esset. Meminerimus de nobis ipsis non esse præfidendum. Deo commendemus quod habemus; ab illo imploremus quod minus habemus.

V. Martyrum perfecta justitia est, quoniam in ipsa passione perfecti sunt. Ideo pro illis in Ecclesia non oratur. Pro aliis fidelibus defunctis oratur, pro Martyribus non oratur; tam enim perfecti exierunt, ut non sint suscepti nostri, sed advocati¹. Neque hoc in se, sed in illo cui capiti perfecta membra cohæserunt. Ille est enim vere advocatus unus, qui interpellat pro nobis, sedens ad dexteram Patris²; sed advocatus unus, sicut et pastor unus. Nam « Oportet, inquit, me et eas oves adducere, » quæ non sunt de hoc ovili³. » Ut Christus pastor, Petrus non pastor? Imo et Petrus pastor, et cæteri tales sine ulla dubitatione pastores. Nam si non pastor, quomodo ei dicitur : « Pasce oves meas⁴? Sed tamen verus pastor, qui pascit oves suas. Petro enim dictum est, non, Pasce oves tuas, sed « meas. » Petrus ergo non in se, sed in corpore pastoris est pastor. Nam si oves suas pasceret, continuo fierent hædi, quos pasceret.

VI. Contra hoc enim quod Petro dicitur : « Pasce oves » meas; » dicitur in Canticis canticorum : « Nisi cognoveris temetipsam, o pulchra inter mulieres⁵. » Cui dicitur, utique agnoscimus, et in illa nos etiam audimus. Ecclesia quippe hoc audit a Christo, sponsa audit a sponso :

¹ 1 Joan. ii, 1. — ² Rom. viii, 34. — ³ Joan. x, 16. — ⁴ Id. xxi, 17. — ⁵ Cant. i, 7.

« Nisi cognoveris temetipsam, o pulchra inter mulieres, » exi tu. » Quam mala vox : « Exi. A nobis, inquit, » exierunt, sed non erant ex nobis¹. » Huic tristi voci, quod est : « Exi, » contraria est in bono illa vox gratulabilis : « Intra in gaudium Domini tui². » Ergo, « Nisi » cognoveris temetipsam, o pulchra inter mulieres, » o catholica pulchra inter hæreses : « Nisi cognoveris temetipsam, o pulchra inter mulieres, exi tu : » non enim ego te ejicio, sed « Exi tu. A nobis enim exierunt. Qui » segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes³. » Non enim dictum est : Ejecti sunt ; sed, « Exierunt. » Hoc et in primis peccantibus justitia divina servavit. Tanquam enim jam pronos proprio pondere, dimisit eos de paradiso, non exclusit⁴. « Nisi ergo cognoveris temetipsam, o pulchra inter mulieres, exi tu : » non ego te ejicio, « Exi tu. » Ego te in corpore meo volo sanari, tu putredinem tuam appetis amputari. Hoc illis dictum est, qui prævidebantur exituri, ut possint se agnoscere et cavere mansuri. Quare enim et illi exierunt, nisi quia se non agnoverunt ? Si enim agnoscerent, ibi viderent non suum, sed Dei esse quod darent. Ego do : meum est quod do ; et ideo sanctum est, quia ego do. Non te agnovisti, merito existi. Noluisti enim audire dicentem : « Nisi cognoveris temetipsam, o pulchra inter mulieres. » Pulchra enim aliquando eras, quando sponsi tui membris inhærebas. Noluisti ergo audire et appendere quid sit « Nisi cognoveris temetipsam : » quia utique foedam te invenit, quia de foeda pulchram fecit, quia de nigra dealbavit. « Quid enim habes quod non accepisti⁵ ? » Non ergo advertis quemadmodum dictum sit : « Nisi cognoveris temetipsam, exi tu. » Et putasti te pascere debere

¹ 1 Joan. II, 19. — ² Matth. XXV, 21. — ³ Judæ. XIX. — ⁴ Gen. III, 23. — ⁵ 1 Cor. IV, 7.

oves tuas, non quomodo dictum est Petro : « Pasce oves » meas. » Sed vide quid tibi adjunxerit, qui tibi ista prædixit : « Exi tu in vestigiis gregum ; » non gregis, sed « gregum. » Nam ibi pascuntur oves Christi, ubi est unus grex et unus pastor. « Exi ergo tu in vestigiis gregum, » divisibilis, divisa, conscissa : « Exi tu in vestigiis gregum : et pasce » hædos tuos ; » non sicut Petrus : « Oves meas ; » sed, « Hædos tuos : in tabernaculis pastorum, » non in tabernaculo pastoris. Petrus intrat charitate, tu exis animositate : quia Petrus cognovit semetipsum, ideo se flevit de se præsumptem, et invenire meruit adjuvantem : ideo « Exi tu. » Ille « Oves meas, » tu « Hædos tuos. » Ille in tabernaculo pastoris, tu « In tabernaculis pastorum. » Quid ergo jactas pœnam tuam malam, quæ non habes causam bonam ?

VII. Martyres itaque intus honoremus in tabernaculo pastoris, in membris pastoris, habentes gratiam, non audaciam ; pietatem, non temeritatem ; constantiam, non pertinaciam, collectionem, non divisionem. Proinde si vultis Martyres veros imitari, causam vobis eligite, ut dicatis Domino : « Judica me, Domine, et discerne causam meam a gente non sancta¹. » Discerne, non pœnam meam ; nam habet hanc et gens non sancta ; sed causam meam, quam non habet nisi gens sancta. Causam ergo vobis eligite, causam bonam et justam tenete, et in adjutorio Domini nullam pœnam timete. Conversi ad Dominum, etc.

¹ Psal. XLII, 1.

SERMO CCLXXXVI¹.*In Natali Martyrum Protasii et Gervasii*².

I. MARTYRES, nomen est græcum, sed jam isto nomine consuetudo utitur pro latino: latine autem Testes dicuntur. Sunt ergo Martyres veri, sunt falsi: quia sunt testes veri, sunt falsi. Sed ait Scriptura: « Testis falsus non erit » impunitus³. » Si testis falsus non erit sine pœna, nec testis verus sine corona. Et facile quidem fuit, Domino Jesu Christo et veritati, quia Deus est, testimonium perhibere; sed usque ad mortem, magnum opus fuit. Fuerunt quidam, quos Evangelium notat, principes Judæorum, qui crediderunt in Dominum Jesum; sed propter Judæos, inquit, non audebant publice confiteri. Et continuo nota addita est capiti; secutus enim ait Evangelista: « Amaverunt enim hominum gloriam magis quam Dei⁴. » Fuerunt ergo qui erubescerent coram hominibus confiteri Christum: fuerunt vero alii jam meliores qui non erubescerent coram hominibus confiteri Christum, sed non eum possent confiteri usque ad mortem. Dona enim Dei sunt hæc: et aliquando gradatim in anima nutriuntur. Attendite prius, et istos tres testes comparete inter se; unum qui credit in Christum, et vix timide susurrat Christum: alium qui credit in Christum, et publice confitetur

¹ Alias de Diversis 39. — ² De his Mediolanensibus Martyribus in Carthaginensi Calendario et in Martyrologiis die 19 Junii. — ³ Prov. xix, 5 et 9. — ⁴ Joan. xii, 43.

Christum; tertium qui credit in Christum, et paratus est in sua confessione mori pro Christo. Prior ille tam infirmus est, ut pudor eum vincat, non timor: secundus jam habet firmam frontem, sed nondum usque ad sanguinem: tertius totum¹, ut nihil sit amplius quod restet. Implet enim quod scriptum est: « Certa pro veritate usque ad » mortem². »

II. De Petro quid dicimus? Prædicavit Christum, missus est, evangelizavit adhuc ante Domini passionem. Novimus enim missos Apostolos, ut Evangelium prædicarent: missus est, et prædicavit. Quantum vicerat illos Judæos, qui timebant publice confiteri? Sed tamen adhuc non erat similis Protasio et Gervasio. Jam Apostolus erat, primus erat, Domino cohærebat. Dictum illi erat: « Tu es Petrus: » sed nondum erat Protasius aut Gervasius, nondum erat Stephanus, nondum erat Nemesianus⁴ puer; nondum hoc erat Petrus: nondum erat quod mulieres quædam, quod puellæ, quod Crispina, quod Agnes; nondum erat Petrus, quod istarum muliebris infirmitas. Laudo Petrum; sed prius erubesco pro Petro. Quam prompta anima! sed nesciens se metiri. Nam utique si prompta non esset, non diceret Salvatori: Moriar pro te. « Et si oportuerit me mori » tecum, non te negabo⁵. » Sed medicus qui noverat venam cordis inspicere, prænuntiavit accessionis periculum. « Tu, inquit, pro me animam tuam ponis? » Agnosce ordinem. Ego prior pono. « Tu pro me animam tuam

¹ Subaudi habet, vel implet. — ² Eccli. ix, 33. — ³ Matth. xvi, 18. — ⁴ In recentioribus MSS. *Messanus*. At in antiquissimo Germanensi, ut in editis libris, *Nemesianus*. Martyrem hunc non habet Romanum Martyrologium. In Calendario Carthaginensi notatur *X Kal. Jan. Sancti Nemesiani* celebritas, istius forte pueri memoriæ dedicata, quem videlicet hic laudat Augustinus quasi Martyrem vulgo notissimum. Alius est Nemesianus ex Africa episcopus in Martyrologiis celebratus IV Idus Septembris. — ⁵ Matth. xxvi, 35.

» ponis? Amen dico tibi, prius quam gallus cantet, ter me negabis¹. » Prænuntiavit medicus, quod nesciebat ægrotus. Invenit se ergo ægrotus falsum præsumpsisse, quando interrogatus est: « Tu de illis es²? » Quæ interrogavit ancilla, febris fuit. Ecce febris accessit, ecce hæret: quid dicam? Ecce periclitatur, ecce moritur Petrus. Quid est enim aliud mori, quam vitam negare? Negavit Christum, negavit vitam, mortuus est. Sed ille qui resuscitat mortuos, « Respexit eum Dominus, et flevit amare³. » Negando periit, flendo resurrexit. Et mortuus est prior pro illo Dominus, sicut oportebat: et mortuus est postea pro Domino Petrus, sicut ordo ipse postulabat: et secuti sunt Martyres. Strata est via prius spinosa, et pedibus Apostolorum contrita, facta lenior secuturis.

III. Quasi semine sanguinis impleta est Martyribus terra, et de illo semine seges surrexit Ecclesiæ. Plus asseruerunt Christum mortui, quam vivi. Hodie asserunt, hodie prædicant: tacet lingua, sonant facta. Tenebantur, ligabantur, includebantur, producebantur, torquebantur, urebantur, lapidabantur, percutiebantur, bestiis subrigebantur. In omnibus suis mortibus quasi viles irridebantur: sed « Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum » ejus². » Tunc in conspectu Domini tantum pretiosa, modo et in conspectu nostro. Tunc enim quando opprobrium erat esse Christianum, vilis erat mors sanctorum in conspectu hominum: detestabantur, execrationi habebantur: pro maledicto objiciebatur: Sic moriaris, sic crucifigaris, sic incendaris. Modo ista maledicta quis fidelis non optat?

IV. Celebramus ergo hodierno die, fratres, memoriam in hoc loco positam sanctorum Protasii et Gervasii, Me-

¹ Joan. xiii, 38. — ² Matth. xxvi, 69. — ³ Luc. xxii, 61. — ⁴ Psal. cxv, 15.

diolanensium Martyrum. Non eum diem quo hic posita est, sed eum diem hodie celebramus, quando inventa est pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus per Ambrosium episcopum, hominem Dei: cujus tunc tantæ gloriæ Martyrum etiam ego testis fui¹. Ibi eram, facta miracula novi, attestante Deo pretiosis mortibus sanctorum suorum: ut per illa miracula jam non solum in conspectu Domini, sed etiam in conspectu hominum esset mors illa pretiosa. Cæcus notissimus universæ civitati illuminatus est, cucurrit, adduci se fecit, sine duce reversus est. Nondum audivimus quod obierit: forte adhuc vivit. In ipsa eorum basilica, ubi sunt eorum corpora, totam vitam suam servitutum se esse devovit. Nos illum gavisus videntem, reliquimus servientem.

V. Non cessat Deus attestari: et novit quomodo ipsa miracula sua debeat commendare. Novit agere, ut magnificentur: novit agere, ne vilescant. Non omnibus donat per Martyres sanitatem; sed omnibus promittit imitatoribus Martyrum immortalitatem. Quod non omnibus dat, non quærat cui non dat; nec murmuret adversus eum quia non dat, ut det quod in fine promisit. Nam et qui modo sanantur, post paululum aliquando moriuntur: qui in fine resurgunt, cum Christo vivent. Præcessit caput, expectat membra secutura: implebitur totum corpus, Christus et Ecclesia. Ibi nos computet scriptos: et in hac vita quod expedit det. Novit enim ille quid expediat filiis suis. « Si ergo vos, inquit, cum sitis mali, nostis » bona dare filiis vestris, quanto magis Pater vester » qui in cælis est, dabit bona petentibus se²? » Quæ bona? numquid temporalia? Dat et ipsa; sed et infidelibus dat. Dat et ipsa; sed et impiis dat, sed et blasphemis.

¹ Vide August. Confess. lib. ix, cap. 7, et de Civit. Dei lib. xxii, cap. 8.

² Matth. vii, 11.

matoribus suis dat. Bona quæramus, quæ non nobis sint cum malis communia. Novit ille Pater dare ista bona filiis suis. Modo petit ab illo filius suus sanitatem corporis: et non dat, adhuc flagellat. Sed numquid pater, quando flagellat, non præstat? Profert flagellum, sed cogita quale præparet patrimonium. « Flagellat, inquit, omnem filium » quem recipit. Quem enim diligit Dominus, corripit¹.» Ideo ista dico, fratres mei, ne contristemini quando petitis, et non accipitis, et arbitremini quod ante oculos vos non habeat Deus, si ad tempus non exaudiat voluntatem vestram. Non enim semper ægrum exaudit medicus ad voluntatem, quamvis ejus sine dubio procuret atque appetat sanitatem. Non dat quod petit: sed quod non petit, hoc procurat. Petit frigidam, non dat. Crudelis factus est, qui venit sanare? Artis est, non crudelitatis. Non dat ad horam quod delectat: ut sanus possit omnia, nondum sano negantur aliqua.

VI. Considerate promissiones Dei. Istis ipsis Martyribus quid, putatis quia omne quod postulaverunt dedit? Non. Multi se optaverunt dimitti, et cum aliquo miraculo dimitti, quomodo dimissi sunt tres pueri de camino. Qualis vox regis Nabuchodonosor? « Quoniam, inquit, speraverunt in eum, et verbum regis immaturaverunt². » Quale testimonium perhibet, qui conabatur occidere? Incendi illos voluit, qui postea per illos credidit. Si illi in igne morerentur, occulte coronarentur, huic non prodesset. Ideo ad tempus servati sunt, ut crederet infidelis, ut laudaret Deum, qui damnaverat illos. Ipse fuit Deus trium puerorum, qui fuit Deus Machabæorum. Illos de igne liberavit, illos in igne mori fecit. Mutatus est? Plus illos quam illos diligebat? Major corona data est Machabæis³. Certe illi evaserunt ignes, sed ad pericula istius sæculi

¹ Hebr. xii, 6. — ² Dan. iii, 95. — ³ Mach. vii.

servati sunt: illi in ignibus omnia pericula finierunt. Non ulterius restabat ulla tentatio, sed sola coronatio. Ergo plus acceperunt Machabæi. Excutite fidem vestram, oculos cordis proferte, nolite humanos: habetis enim alios intus, quos vobis Dominus fecit, qui vobis oculos cordis aperuit, quando fidem dedit. Ipsos oculos interrogate: qui plus acceperunt, Machabæi, an tres pueri? Fidem interrogo. Homines sæculi hujus amatores si interrogem: Ego inter tres pueros volebam esse, dicit mihi anima infirma. Erubescite matri Machabæorum, quæ voluit filios suos ante se mori, quia sciebat non mori.

VII. Ego aliquando memoror de libellis miraculorum Martyrum, quæ in conspectu vestro leguntur. Ante dies lectus est quidam libellus, ubi cuidam ægrotæ, quæ doloribus acerrimis torquebatur, cum dixisset: Ferre non possum; ait illi ipse Martyr qui sanare venerat. Quid si martyrium duceres? Multi ergo ducunt martyrium in lecto: prorsus multi. Est quædam persecutio Satanæ, occultior et astutior quam tunc fuit. Jacet fidelis in lecto, torquetur doloribus, orat, non exauditur: imo exauditur, sed probatur, sed exercetur, sed ut recipiatur filius, flagellatur. Ergo cum torquetur doloribus, venit linguæ tentatio, accedit ad lectum aut muliercula aliqua, aut vir, si vir dicendus est; et dicit ægroto: Fac illam ligaturam, et sanus eris: adhibeatur illa præcantatio, et sanus eris. Ille et ille, et ille, interroga, sani inde facti sunt. Non cedit, non obtemperat, non cor inclinat; certat tamen. Vires non habet, et diabolus vincit. Fit martyr in lecto, coronante illo qui pro illo pependit in ligno.